

A hazai gazdaságtudományi képzőintézmények mesterséges intelligencia (MI) használatára vonatkozó irányelvei

Összehasonlító elemzés

A mesterséges intelligencia (MI) egyre nagyobb szerepet játszik a felsőoktatásban, és az egyetemek eltérő módon szabályozzák annak használatát. Az alábbi elemzés a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kara (PTE KTK), a Budapesti Corvinus Egyetem (BCE), a Budapesti Gazdasági Egyetem (BGE), a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kara (BME GTK), valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kara (ELTE GTK) MI-használati szabályozásait vizsgálja négy fő szempont alapján: általános álláspont, döntéshozatali szint, érintettek köre és jogkövetkezmények.

1. Az MI-használatra vonatkozó általános álláspont

Az öt vizsgált intézmény közül három (PTE KTK, BGE és BME GTK) egyértelműen támogató hozzáállást tanúsít a mesterséges intelligencia alkalmazásával kapcsolatban. Ezek az intézmények ösztönzik az MI használatát az oktatásban és kutatásban, ugyanakkor hangsúlyozzák a felelősségteljes alkalmazást, az etikai megfontolásokat és az adatvédelmi szempontokat. Különös figyelmet fordítanak arra, hogy az MI eszközök használata ne helyettesítse az emberi gondolkodást és a kritikai elemzést, hanem kiegészítse azokat.

A BCE szintén deklarálja, hogy támogatja az MI használatát, és elkötelezett a technológiai innováció mellett. Azonban szabályozási keretei miatt az intézmény álláspontja inkább mérsékelt támogató, semmint teljesen szabad felhasználást engedélyező, a leírás nagyobb része annak kifejtésére irányul, hogy mire nem engedélyezik az MI használatát, emellett AI-detektoros ellenőrzések lehetőségét rögzíti. Ez utóbbi célja, hogy az egyetemi dolgozatok és beadandók esetében kiszűrjék azokat az eseteket, ahol az MI túlzott mértékben helyettesíti a hallgatói munkát.

Az ELTE GTK szintén semleges álláspontot képvisel, mivel kiemeli, hogy a generatív MI eszközök ellenőrizetlen alkalmazása problémát jelenthet. Ennek egyik fő oka, hogy az MI gyakran olyan tartalmakat generál, amelyek nem megbízható forrásokon alapulnak, vagy akár téves információkat is tartalmazhatnak. Az egyetem ezért az oktatási célokra való korlátozott alkalmazást tartja kívánatosnak, különös figyelemmel az adatvédelmi és szerzői jogi kérdésekre.

2. A döntéshozatali szint

A döntési mechanizmus tekintetében a PTE KTK tér el leginkább a többi egyetemtől. Itt a döntéshozatal tantárgyi szinten történik, és a tárgyfelelősök határozzák meg, hogy melyik MI-használati kategóriát alkalmazzák. Három lehetőség közül választhatnak: teljes tiltás, korlátozott és szabályozott alkalmazás, illetve teljes megengedés. Amennyiben a tárgyfelelős a köztes, korlátozott MI-használati módot választja, részletes szabályokat kell kidolgoznia és azokat a tantárgyi tematikában egyértelműen meg kell jelenítenie. (A teljes tiltás ill. a teljes megengedés álláspontjának választását is szükséges jelezni a tárgytematikában, csak ez esetben elegendő ezt egy mondattal leírni, nincs szükség részletes szabályok kifejtésére.)

A BCE esetében a döntés szak és tantárgyi szinten történik, tehát az egyes képzési programok és kurzusok felelősei határozzák meg az alkalmazási feltételeket. A BGE egy egyetemi szintű ajánlást ad, de az oktatók és tanszékek saját szabályokat is kialakíthatnak.

A BME GTK és az ELTE GTK kari szintű szabályozást alkalmaznak, tehát az MI-használat kereteit az egész karra vonatkozóan határozzák meg. Ez a modell biztosítja az egységes megközelítést, de kevesebb rugalmasságot nyújt az egyes kurzusok számára, amelyek esetleg differenciált MI-használati szabályozásra tarthatnának igényt.

3. Az érintettek köre

A PTE KTK szabályozása terjed ki a legszélesebb érintetti körre, hiszen a hallgatók és oktatók mellett az adminisztratív személyzetet és a külső partnereket is bevonja a szabályozás hatálya alá. Az adminisztratív munkakörben dolgozókkal külön fejezetben foglalkozik, számukra is engedi és támogatja az MI használatot az intézményi adatbiztonsági előírások betartása mellett, főként ütemezésre, szervezésre, adatelemzésre és jelentéstételre, de minden generált kimenetet emberi ellenőrzésnek kell alávetni. Ugyanakkor az MI alkalmazása tiltott automatizált döntéshozatalra, érzékeny adatok biztosíték nélküli kezelésére, kritikus döntésekben az emberi ítélőképesség helyettesítésére és bizalmas ügyek kezelésére.

A többi egyetem esetében a szabályozás elsősorban a hallgatókra és oktatókra vonatkozik, az adminisztratív alkalmazottakra nem terjed ki. (A BCE irányelvei ugyan utalnak arra, hogy az érintettek – a „Corvinus közössége” – magában foglalja az oktatók, kutatók és hallgatók mellett az adminisztratív személyzetet is, de ezt követően külön egyszer sem tér ki a rájuk vonatkozó szabályokra.)

4. Jogkövetkezmények az MI-használati elvek megsértése esetén

A PTE KTK rendelkezése egyértelművé teszi, hogy az MI által generált tartalom idézés nélküli használata plágiumnak minősül. A BCE előírja az MI-használat etikai felelősségének betartását, és bizonyos esetekben AI detektoros ellenőrzéseket is bevezet. A BGE az egyetemi szabályzatokhoz igazított felelősségi szabályokat alkalmaz, de konkrét szankciókat nem határoz meg. A BME GTK elvárja a transzparens MI-használatot, de nem definiál egyértelmű jogkövetkezményeket. Az ELTE GTK pedig az etikai normák betartását írja elő, de szintén nem határoz meg konkrét szankciókat.

5. Összegzés és következtetések

Az előzőekben leírtakat az alábbi táblázat foglalja össze:

Egyetem	Általános álláspont	Döntéshozatali szint	Érintettek köre	Jogkövetkezmények
PTE KTK	Támogató, de szabályozott	Tantárgy szint, tárgyfelelős döntése	Hallgatók, oktatók, adminisztrátorok, külső partnerek	Plágiummal azonos elbírálás
BCE	Mérsékeltén támogató, de szigorúan szabályozott	Szak és tantárgy szint	Hallgatók, oktatók	AI detektoros ellenőrzés, etikai felelősség
BGE	Támogató, transzparencia központú	Egyetemi szintű ajánlás, tanszéki szabályok	Hallgatók, oktatók	Egyetemi szabályzatokhoz igazított felelősség
BME GTK	Támogató, de ellenőrzött	Kari szint	Hallgatók, oktatók	Jelölési kötelezettség, nincs konkrét szankció
ELTE GTK	Semleges, etikai megfontolásokkal	Kari szint	Hallgatók, oktatók	Etikai normák betartása, konkrét szankció nélkül

Összességében az alábbi megállapításokat tehetjük:

- Az MI-hez való közelítésmódban egyértelmű hasonlóság, hogy **egyetlen intézmény sem tiltja az MI használatát**, hanem a támogató szerepet képviseli, bár a korlátozások és a kapcsolódó szankciók mértéke eltérő.
- **Minden intézmény kiemeli a felelős, etikus használat fontosságát.**
- **A szabályozási/döntési szint tekintetében jelentős különbségek tapasztalhatók az intézmények között** (egyetemi, kari, szak-, ill. tárgyszintű szabályozás is előfordul.)

- **Az érintettek köre is különböző,** a hallgatókra minden intézmény szabályozása kiterjed, és többségében az oktatókra is, azonban a vizsgált intézmények közül csak egy esetben (PTE KTK) szól a szabályozás az adminisztratív munkatársakról és a külső érintettekről.

Természetesen ki kell emelni, hogy a vizsgált intézmények közül csak kettőnél (BCE és PTE KTK) állt rendelkezésre kimondottan MI-irányelveknek (AI policy-nek) nevezhető/tekinthető dokumentum, a többi intézménynél ilyen még nem elérhető, a vizsgálat így az aktuálisan meglévő hallgatói vagy oktatói tájékoztatóra, vagy a honlapon elérhető tartalomra irányult.

A Képzési Bizottság pedig az e dokumentumban is taglalt tapasztalatok, összegző megállapítások, valamint a tervezett üléseken folytatott további megbeszélések alapján megfogalmazhatja ajánlásait, melyek hasznos alapot szolgáltathatnak a többi hazai intézmény számára is a saját MI-irányelveik kidolgozásához.

Vitaindító kérdések az intézményi MI-irányelvek (AI policy) kapcsán:

- Mi a helyes/javasolt intézményi álláspont az MI használata kapcsán? (teljes tiltás, szabályozott/ellenőrzött megengedés, teljes megengedés)
- Mi a megfelelő döntési/szabályozási szint? (egyetem, kar, intézet/tanszék, szak, tantárgy)
- Kikre kell kiterjednie a szabályozásnak? (hallgatók, oktatók, adminisztratív munkatársak, külső érintettek, egyéb szereplők)
- Hogyan kell ehhez hozzáigazítani a számonkérési módszereket?
- Milyen szankciókat kell/lehet alkalmazni az etikátlan használat esetére?

Pécs, 2025. március 14.

Dr. Takács András

egyetemi tanár, dékán

PTE KTK

Megjegyzés: E dokumentum elkészítéséhez a szerző felhasználta a ChatGPT 4o modelljét. Az MI támogatás az intézményi dokumentumok feldolgozását, a hasonlóságok és eltérések azonosítását támogatta. A szerző az MI által generált tartalmat ellenőrizte, validálta, szükség esetén javította, kiegészítette. A következtetések, javaslatok teljes egészében a szerzőtől származnak. A végeredményt a szerző saját munkájaként ismeri el, tartalmáért vállalja a felelősséget.